

Een grijs gebied

Discussie over functioneren veiligheidsdienst

Achtergrond - 19 januari 2006

(19 januari 2006) De [vermeende betrokkenheid](#) van de veiligheidsdienst BND (Bundesnachrichtendienst) bij de laatste oorlog in Irak veroorzaakt opnieuw ophef in Duitsland over het functioneren van zijn veiligheidsdiensten. Minister Frank Walter Steinmeier (SPD) van Buitenlandse Zaken en de beide betrokken spionnen werden gisteren over de affaire gehoord. De regering hoopt de zaak hiermee te kunnen afsluiten, maar de oppositie toont zich allesbehalve tevreden.

“We hadden goede redenen om tegen deze oorlog te zijn en ook goede redenen om twee medewerkers van de BND ter plaatse te houden.” Zo luidde het commentaar van minister Steinmeier voor de Commissie voor Buitenlandse Zaken. Hij ontkende dat de veiligheidsdienst in Irak de Verenigde Staten bij hun aanvalsoorlog hebben gesteund. De twee agenten zouden uitsluitend contact hebben gehad met het BND-hoofdkantoor in Pullach bij München.

Die lezing werd bevestigd door de Parlementaire Controlecommissie (PKG), die woensdag de twee BND-medewerkers samen met hun toenmalige en huidige bazen aan de tand had gevoeld. Na een verhoor van zes uur meldde commissievoorzitter Norbert Röttgen (CDU) dat de PKG geen onrechtmatig gedrag had kunnen vaststellen van de twee geheim agenten of hun leidinggevenden.

Schijn tegen

Dit neemt niet weg dat de aanwezigheid van Duitse veiligheidsdiensten in Irak niet strookt met het beleid van de rood-groene regering, die op geen enkele wijze te maken wilde hebben met de Amerikaanse aanval op het land. De regering-Schröder heeft in ieder geval de schijn tegen niet meer zo sterk tegen de oorlog te zijn geweest als ze destijds wilde doen geloven.

Bovendien komen de beschuldigingen niet lang na geruchten over geheime vluchten die de Amerikaanse veiligheidsdienst CIA in Europa zou uitvoeren. Daarbij zouden tenminste twee Duitse staatsburgers zijn [ontvoerd](#). Minister Wolfgang Schäuble (CDU) van Binnenlandse Zaken [gaf eind december toe](#) dat ook Duitse veiligheidsdiensten verschillende terreurverdachten in Syrië

en Guantánamo Bay hebben verhoord. En nu dus de vermeende Duitse betrokkenheid bij de oorlog in Irak.

Enquêtecommissie

Daarom nemen de drie oppositiepartijen FDP, Die Linkspartei en Die Grünen geen genoegen met de bevindingen van de PKG. Nog deze week willen zij gezamenlijk een parlementaire enquêtecommissie in het leven roepen, die het functioneren van de veiligheidsdiensten moet onderzoeken.

Het is evenwel nog lang niet zeker dat ze daarin slagen, want de drie partijen zitten niet op één lijn wat betreft het doel van het beoogde onderzoek. De liberale FDP wil in tegenstelling tot de andere partijen dat de rol van de BND in Irak slechts bijzaak wordt in het onderzoek van de enquêtecommissie. Volgens de partij, voor wie de bescherming van de Duitse rechtsstaat traditioneel een belangrijk speerpunt is, moet het onderzoek zich veel meer toespitsen op het functioneren van politieke controle op de geheime diensten.

Via de recente onthullingen over de CIA-praktijken en de rol van Duitse veiligheidsdiensten daarin, moet het grijze gebied worden onderzocht waarin geheime diensten zich kunnen onttrekken aan controle. Als het aan de FDP ligt moet de enquêtecommissie dan ook 'Grauzonen-Ausschuss' ('grijs gebied-commissie') gaan heten.

Tweeslachtige houding

De schijnbaar tweeslachtige houding van de rood-groene regering ten opzichte van de oorlog in Irak moet volgens de FDP, die zich daarin gesteund ziet door Die Linkspartei, een tweede hoofdvraag van de commissie worden. Die Grünen vrezen echter dat de twee andere oppositiepartijen op die wijze de regering-Schröder achteraf nog eens willen veroordelen. "We zullen stevig weerstand bieden tegen elke poging van geschiedvervalsing door FDP of Linkspartei", aldus Grünen-fractievoorzitter Renate Künast. Haar collega Jürgen Trittin waarschuwde dat zijn partij bij onenigheid over de rol van een enquêtecommissie er niet mee zal instemmen.

Joschka Fischer, Grünen-parlements lid en onder Schröder minister van Buitenlandse Zaken, sprak eveneens zijn angst uit voor een "politiek strijdmiddel tegen rood-groen". Hij stemde als enige Grünen-parlements lid ook tegen de ondervraging van Steinmeier en de beide BND-agenten en verdedigde de aanwezigheid van de veiligheidsdienst in Irak.

"Zover ik weet hebben we daarbij de rode lijn, de politiek-morele lijn, die we voor

onzelf hebben getrokken, nooit overschreden”, zo liet hij door opinieblad *Die Zeit* opschrijven. Voor FDP-parlementslid Jörg van Essen was Fischers houding reden te meer voor een uitgebreid parlementair onderzoek: “Iemand met een zuiver geweten gedraagt zich niet zo”.

WK

Een eventuele enquêtecommissie moet zich volgens de fracties van regeringspartijen CDU, CSU en SPD in ieder geval beperken tot de activiteiten van de BND tijdens de Irak-oorlog. Zij willen in geen geval een onderzoek naar “algemene vragen over het werk van de veiligheidsdiensten”, aldus CDU/CSU-fractievoorzitter Volker Kauder.

Volgens hem vereisen de omstandigheden “juist in het jaar van het [wereldkampioenschap voetbal](#)” dat de veiligheidsdiensten vertrouwelijke informatie kunnen blijven leveren en ook internationaal kunnen blijven coöpereren. SPD-fractielid Schulz verwijst eveneens naar het WK als hij zegt het “bedreigend” te vinden als het samenwerken van veiligheidsdiensten door het onderzoek in gevaar komt.

Wanneer de hele wereld deze zomer haar ogen richt op Duitsland, wil de regering uiteraard alle veiligheidsrisico’s uitsluiten – zeker nu ze er dankzij Steven Spielberg nog eens pijnlijk op wordt geattendeerd wat er mis kan gaan. Zijn nieuwste film ‘Munich’, die vanaf volgende week in Duitsland in de bioscopen draait, speelt het catastrofale gijzelingsdrama tijdens de Olympische Spelen van 1972 in München nog eens na. Op vrijdag 9 juni van dit jaar speelt Duitsland in de Allianz-arena in diezelfde stad de openingswedstrijd van het WK.

Pim Huijnen is redacteur van het Duitslandweb.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/1744/een-grijs-gebied>